Vizitben — Gyurkovicsnál és a szabadtérin

képernyő

A *Nagyvizit* talán a legismertebb drámája *Gyurkovics Tibornak* (lehet, mert a darabjait tartalmazó kötetének is ezt a címet adta). A hatvanas évek végén s a hetvenedik évtized elején tucatnyi hasonló világú darabot írtak, *Örkény, Csurka, Szakonyi, Eörsi István, Illés Endre, Karinthy Ferenc* és még sokan mások sorakoztatták a gyorsan változott társadalom morális, kulturális és szociális konfliktusait. A színpadot ellepték a héköznapi emberek, a mindennapos magatartásúak, s a kor aktuális kérdésére, a *„hogyan éljünk"*-re kerestetett a válasz. A *Döglött aknák* című Csurka-darabnak még a helyszíne is azonos a Nagyvizitével, ám amíg előbbiben tényleg csak színtér a kórház kétféle világnézet összecsapásához, Gyurkovics magát a beteglétet választja témának.

„Magának sincs szüksége arra, hogy azt mondják, a magyar társadalom egy kórház..." — kapta a „magyarázatot" a drámaíró évekkel a darab bemutatója után arra, hogy miért nem kerülhetett ki a firenzei színházi fesztiválra az itthon közönségsikert aratott Nagyvizit.

A *Málnay Levente* rendezésében képernyőre került változatot volt szerencsénk csütörtökön megtekinteni, s elképedni: hogy változnak az idők! Fogadnék, ha rávinne a lélek, hisz nem szép dolog biztosra menni... márpedig ziher, hogy ma kiengednénk a Nagyvizitet, ha hívnák — valahová. Mert — uram isten — hol vagyunk már attól, hogy ilyeténképpen lenne beteg a magyar társadalom? Ha egyáltalán gondolnánk is arra, hogy e mű mondanivalója „túlmutat a kórházon". Málnay — alighanem helyesen — csekély érdeklődést mutatott eme „túlmutogatás" irányába, vagyis nem tett különösebb erőfeszítéseket, hogy azt gondoljuk: a kórház csak ürügy, az ápoltak fizikai rossz léte valami általánosabb rossz érzetére utal, a kapcsolataik úgyszintén tágabb viszonyrendszereket jelentenek, nemkülönben az a mechanizmus, mely itt a betegápolás terén fucscsolt be. Azért helyeselünk a tévés adaptáció rendezőjének, mert úgy tetszik, *ez drámai „alapanyag", nem is lenne elég amolyan társadalmi kór- és közérzetképhez.* Lehet, hogy tizen-valahány éve erőteljesebbek, hatásosabbak voltak a jelképei. (Mellesleg, még akkor is valószínűtlennek tűnik, hogy a külföldi renoménkat ettől kellett volna félteni.) Mára azonban nemigen látunk mást a Nagyvizitben, mint *egy kórterem mindennapjainak mindenkor eleven, drámai valóságát.* Remekül jellemzett, karakteres figurák a betegek, fanyar humorral elvezetessé tett, mesterien szerkesztett a dialógus. Rendesen megcsinált darab ez, akárhogy nézzük, *kitűnő életkép.* De hogy olyasfajta sűrítmény, „életkivonat" lenne, amelynek „mögöttesét" kellene keresnünk? Lehet, volt ilyen írói szándék. Ám ha már keresgélni kell, magyarázgatni egy „megemelt" jelentést — régen rossz.

Maradjunk abban, hogy dicsérjük például az írói jellemábrázolás sikerét: hisz olyan szerepeket kaptak itt a színészek, amilyenekről álmodni szoktak. *Mensáros László* Badari bácsiját például színiiskolában kéne tanítani, olyan együttérző mosolygással és részvéttel formálta meg az elviselhetetlenül rigolyás, esett és életszerelmes öreget. (Csak a darab végi halálát, csak azt tudnám feledni, mely tette még az ilyen realista drámai életkép hitelét is elrontja. Gyanítom, véletlen lehet a dolog, hisz a színpad olyan mesterét, mint Gyurkovics, aligha kell figyelmeztetni: a drámai hősök java megkímélendő a nyílt színi exitustól.) Nagyszerű volt *Tábori Nóra* minden lében kanál, latyakos fölmosórongyos, borzas kedélyű takarítónője. *Sinkovits Imre* egy adag marólúggal öntötte le a fél lábbal Spanyolországban, fél lábbal a fellegekben tartózkodó főorvos figuráját. *Szilágyi Tibor* sikeres erőfeszítéseket tett, hogy modernizálja, maira hangolja a „lézengő ritter", Fazekas alakját. *Benkő Gyula* hátborzongatóan hiteles nyögései, *Oszter Sándor* kevésbé érdekes féltékenysége, *Bajza Viktória* kissé sedre ápolónője — színek a palettán. *Velenczey István* viszont „a Dezsők" típusát, az érzéketlenül jókodó, roppant elfoglalt, örökkön ügyekben intézkedő, hivatalokban felelősen ülő, saját sofőrt saját csicskásként tartó aktuális Menő Manóság természetrajzát igen elevennek festette.

*

A nem éppen fantáziadús cím — *Az ember tragédiája a szegedi szabadtéri játékokon* — ugyancsak illett a vasárnap esti műsorhoz, melyben a Tragédia — és a szabadtéri — jubileumok apropóján 15 szegedi előadásról volt szó. *Dr. Várady György* szerkesztő-műsorvezető és *Radó Gyula* forgatókönyvíró-rendező azt találták ki, hogy az idei előadás egyes „színei" közé iktatták a múltakról való képeket és szóbeli emlékezéseket. Hogy mi célból találtatott nélkülözhetetlennek e formai nóvum — fogalmam sincs. Ha azért, hogy alig követhetően zavarossá tegye a szegedi Tragédiák történetét, és semmitmondóra szaggassa az idei előadásról alkotható képet, akkor betöltötte hivatását. Amúgy is túl sok volt a snitt ebben a filmben, következésképpen elszaporodtak a tájékoztató föliratok meg a „bemondások" arról, ki kicsoda és mi micsoda. Vagyis megvolt a dokumentumfilm-forma, szó se róla. Ám fájdalmasan *kevés idő maradt a hiteles információkra, a tartalmi adalékokra.* Bár mindenki megszólalt benne, akinek ez ügyben lényeges mondanivalója lehet, de nemigen fejezhette be senki a mondókáját. Hallgattuk volna még *Hont Ferencet, Majort, Szinetárt, Vámost, Varga Mátyást, Márk Tivadart*, a szegedieket is, *Liebmann Bélát* és *Horváth Mihályt*, de hát a dokumentumjelleg-igény folyton munkált és — snitt.

Sulyok Erzsébet

Színházi nyitány

Bál a Savoyban

Nyári szünet után megnyílt Thália kapuja az elmúlt hét végén. S a kiéhezett szegedi közönség Gellért napján újra a Zenésben ült. „Mi szép, mi szép, mi szép — A mi föladatunk! — Legyünk büszkék reá, — hogy színészek vagyunk." *Petőfi Színész dalából* való idézetünket a premiert előző ünnepi pillanatokból adjuk tovább az olvasónak. Most, amikor fölbuzdult az ország új Nemzetitől kecsegtetvén, most (október 14-én) a Szegedi Nemzeti születésének is centenáriumát üljük, méltók és illők e sorok eme alkalmakhoz (Madáchhoz), persze nem feledve a dal befejező sorait: „Ha meg nem tesszük azt, — Ami föladatunk: — Akkor gyalázat ránk, — Színészek nem vagyunk!"

Sípos István felvétele

Harmath Andrea, Csizmadia László kettőse

Az évadnyitány monstre darab. Kedvcsináló revü, operett. *Ábrahám Pál* — a két fegyvercsörtető háború közötti „békés" intermezzo üstökös szerzőjének jó emlékezetű *Bál a Savoyban* című műve. Legalábbis, ami a darabban hallott népszerű slágermelódiákat illeti. Hisz ki ne ismerné a *Kicsike vigyázzon-t*, (elejétől végéig nyelvünkön), a *My golden baby, my beantiful baby* (a végét lehet magyarul is imígyen: légy te velem jó-t), vagy éppenséggel a *La Tangolita-t*. A Savoy berlini ősbemutatója (1933) óriási siker, s a mai napig hálás darabja a zenés színházaknak. A fülbemászó számok beiktatása, a koreográfus győztes trónkövetelése, a merész toalettek, kosztümök — e revüszerű elemek — majdnem szürkévé degradálják egy idő után az alapkonfliktust, az örök panelt — ha hagyja a színész. A színek, a mozdulatok látványához, a hangok élvezetéhez szabad (kell) igazítani a librettót.

Mintha e lehetőséggel kevéssé élt volna a rendező *Angyal Mária*, s a túlfűtöttség szükségszerű patronjait ártalmatlanná tette. Maradhatott volna a kétfelvonásos megoldásnál — igaz, kurta a harmadik —, s nem tűnt volna hosszúnak. A különösen megnyúlt expozíciót s a többi ernyedt percet leghatásosabban a tánckar produkciói ellensúlyozhatták volna — revüméretű színpadon. Így azonban az ember inkább hozzágondolta a látottakhoz a pluszt, ami érezhető volt, megvan a táncosokban. Daisy Parker megelevenítője, *Kelemen Márta* hetykéshelyre temperamentuma hasonló funkcióban tündöklött: rutinosan énekelt, mozgott (utóbbit néhol kényelmeskedőn tette). Musztafa bej *(Bácskai János)*, a táncos-komikus igen tág határok között mozgó szerepének olykor kicsit cirkuszosan tett eleget. A sok-sok poénra kapható volt a közönség, hálás tapssal köszönte produkcióját — végül is ő „dolgozott" a legtöbbet.

Kettejük hangulatteremtő játéka feledtethette például: ez a Henry de Faublas márki *(Csizmadia László)* nem az a szívdobogtató hősszerelmes, akin a revüoperett (hölgy)nézőjének megakad a szeme, s akiben neme riválisát látja. Ha Archibald komornyik *Marosi Károly* nem igyekezett volna oly nagyon elhitetni velünk a márki úr őméltósága viselt dolgait (nőügyeit), no és nem lép színre igen meggyőzően La Tangolita *(Harmath Andrea)*, magam úgy véltem volna, ez a molett bonviván a színfalak mögött maradt igazinak az édesatyja...

Ék Erzsébet munkáját dicsérte a márkiné toalettje (is). Madeleine *(Török Vera)* inkább előkelő dáma, mintsem nászútjáról hazatért szerelmes asszony, legalábbis ez utóbbi érzés illúzióját kelthette (de nem bennem). Pamerolnak (azaz *Herczeg Zsoltnak*) sikerült feledtetnie a színváltásokat (a színek igen egyszerűek, némi élccel — a lepkék okán — mondhatnánk: molyosak, ellentétben a jelmezekkel). Amennyire egyszerű, konvenciózus, mondhatni sematikus az előbbi, annyival ötletesebb, látványosabb az utóbbi.

Szóval: a revüoperett maradt — operett. Ebben a mozdíthatatlan, fojtogató színpadi (színházi) közegben. S ez áll mind a prózai, mind az énekesi teljesítményekre. Vagyis: elkezdődött...

Mag Edit

Közlekedésbiztonsági verseny

Szegeden, az MHSZ Etelka sori tanpályáján rendezte meg vasárnap a 10. szegedi közlekedésbiztonsági versenyt a városi-járási közlekedésbiztonsági tanács, az autóklub megyei szervezete és az MHSZ megyei gépjárművezető-képző iskolája. A résztvevők népes mezőnye — köztük a jugoszláviai szabadkai autóklub 15 tagú motoros csapata — három kategóriában mérte össze tudását. Az elméleti verseny ezúttal nem a szokásos tesztlapok kitöltéséből állt, hanem diaképekről Kresz-szabályokat és vezetéstechnikai szituációkat kellett gyorsan felismerni. Az egészségügyi feladványok témakörében elsősegélynyújtással kapcsolatos kérdésekben kellett jártasnak lenniük a résztvevőknek. Ezenkívül ügyességi verseny is volt az MHSZ tanpályáján, valamint a szabályismeretek alkalmazásáról is számot kellett adniuk az indulóknak a közúti forgalomban. Végül a következő eredmények születtek:

Személygépkocsival: oktatói kategóriában: 1. Urbán Gábor (MHSZ), 2. Mihály Elemér (autóklub), 3. Gavallér József (MHSZ). Csapatban az első két helyet az MHSZ I. és II. csapata szerezte meg, s az autóklub gárdája került a harmadik helyre. Magángépjármű-vezetők: 1. Radnai István, 2. Dávid Attila, 3. Somodi János (szegediek). Motorkerékpárosok: 1. Kovács József, 2. Lévai Kálmán, 3. Rékli Ferenc (szegediek). Segédmotor-kerékpárosok: 1. Haraszti Gábor, 2. Haraszti Péter, 3. Vass Antal (szegediek).

A verseny egyes kategóriáinak helyezettjei oklevelet és értékes tárgyjutalmakat is kaptak.

Változó forgalom

Építési terület maradt a Nagyáruház mellett, ahová lakóházat terveztek, és hamarosan építenek. Ezen munkálatok miatt meg kell változtatni az Aradi vértanúk terén a forgalmi rendet. A Zrínyi utcából a Hősök kapuja felé haladó járművek, majd a téren balra kanyarodva érhetik el a Lenin körutat. Az eddigi egysávos úttestet a magas- és mélyépítő vállalat szakemberei szélesítik. Figyelem! A tér ezen szakaszán kétirányú lesz a forgalom. Egy jó hír: az építkezés miatt nem csökkentik a meglevő zöldterületet. A forgalmi rend megváltozásának pontos időpontját közöljük.

Tűzoltók vetélkedője

A hét végén rendezték Kisteleken a Szeged városi és járási tűzoltóversenyt, amelyen vállalati és önkéntes tűzoltók vetélkedtek.

Négyszázas kismotorfecskendő szerelésében az önkéntes rajok közül a forrásküti férficsapat győzött, a vállalatiak versenyében a Szegedi Ruhagyár együttese bizonyult a legjobbnak. A 800-as kismotorfecskendő szerelésében a nők versenyét a ruzsai önkéntesek nyerték, a vállalatiak közül a Taurus Gumigyár szegedi gyáregységének női raja szerezte meg az első helyet. A férfiak vetélkedőjéből a 800-as kismotorfecskendő-szerelést a zsombói önkéntes tűzoltók nyerték, a vállalatiak vetélkedőjében a KSZV újszegedi szövőgyárának csapata bizonyult a legjobbnak. A szegedi Centrum Áruház vállalati férfiraja nyerte a tűzcsapról történő osztottsugár-szerelés versenyét.

rádiófigyelő

Ama új a Nap alatt

... melyről tudjuk, hogy — nincs. *Goethe Faust*jában *Mephisto* mondata ugyan már elég régóta bevonult a nagy és örök igazságok közé, sőt, szinte már közhely, ám úgy látszik, nem árt időnként elismételni. Ugyanis vannak, akik hajlamosak megfeledkezni arról, hogy (voltaképpen) tényleg nincs új a Nap alatt. Ami még nem is volna akkora baj, míg az ügy nem válik például a tömegkommunikáció tárgyává. Mondjuk egy, a rádió által újdonságként propagált dologgá, amúgy spanyolviasz-alapon.

Vasárnap este, Petőfi-adó. A cím — már nem is meglepő — abszolúte nevelő hatású: *Lehet így is!* Az alcím szerint *„Egy új nyelvtanítási metódusról"* hallható *Miklós Katalin* riportja (szerkesztő: *Sárkány Klára*). Az ember — úgy is, mint néhai nyelvszakos — természetesen érdeklődni kezd. Ráadásul tudja, hogy hazánkban az idegen nyelvek tanítása és tanulása egyáltalán nem áll a közoktatás különben sem toronymagas szintjének tetőpontján, s honfitársainkra külföldön nem éppen jellemző, hogy az idegen nyelveket nagy felkészültséggel hasznosítsák, sőt egyáltalán alkalmazzák különböző hétköznapi helyzetekben.

Lássuk hát a medvét. Pontosabban az újítást. Felajzott izgalmunkban azon már nem is bosszankodunk, hogy az alcímben teljesen szükségtelenül idegen szó szerepel, hiába lévén magyar megfelelő (*módszer*), hallgassuk inkább, mi az, amit — lehet így is. Kiderült, hogy 18 hetes tanfolyamon nyelvvizsgaszintig jutnak el egy bizonyos kurzus hallgatói, a tanárnő, *Füredi Éva* a szófiai szuggesztopédiai intézetben bizonyos *Lozanov* professzortól tanulta a módszert, melynek segítségével a tanfolyam résztvevői különböző nyelvi szituációkban játszva, „alapvetően oldó-relaxáló jellegű" módszerrel passzív szókincs és nyelvismeret helyett aktív tudásra tesznek szert.

Hogy egy riport mitől jó, sokan megírták, a legfőbb bizonyíték pedig természetesen írásban-hangban — maga a mű. Annyit mindenesetre nem árt hangsúlyozni, hogy ha egy nyíltan megjelölt-fölvállalt műfaj címében újat (pontosabban: *annak vélt* valamit) kíván propagálni, lehetőség szerint ne feledkezzék meg a novum mineműségéről, no meg arról, hogy a kommunikáció jelen esetben tömegkommunikáció, következésképpen sokaknak szól, kvázi közérdekű, az általánosításért és -nak készült. A tanfolyam könnyed, gátlásokat feloldó jellegéről jócskán informálódhattunk, a hallgatók menet közben történő fejlődéséről úgyszintén — de hogy mi köze lehet egy kimondottan szűk rétegnek (sőt, csoportnak) szánt kurzus egészének a magyarországi nyelvtanítás generalizálható valóságához — nem derült ki. Igaz, az sem ugyan mitől is új ez a módszer. Döbbenten hallgattam a módszertaninak szánt részleteket, már-már félve gondoltam arra, biztosan a sors különös csapása, hogy éppen nyelvszakos és éppen angolt, középiskolában-egyetemen jókora adagokban tanuló kritikusként fülelem eme újként ajánlott „metódust" — de esküszöm, akárhogy figyeltem, bizonyisten nem tudtam rájönni, mi oly falrengetően friss a szerepekre osztott szituációjátékokban, a közös népdaléneklésben, a kedélyes, valóban oldott hangulatú, humoros tanulási stílusban. Hiszen ilyesmiben már jó tizenöt éve bizonyíthatóan többedmagammal volt részem. S noha a minden bizonnyal elismerésre méltó Lozanov professzor módszeréről eddig tényleg nem hallottam, de Mephisto mondata, miszerint nincs új a Nap alatt, legalább ismét aktualitást nyert. Igaz, Goethe nagy művének hőse a Faustban úgy beszél németül, hogy valószínűleg nem tanulhatott új módszerekkel, ám számára is van remény: a riportból megtudhatjuk, hogy e fura új — régi módszer már németül, sőt oroszul is alkalmaztatik. Félek, ha Mephisto netán *így* tanulna, esetleg még véleménye is megváltozna arról, mi is új a Nap alatt.

Domonkos László